

MAK DIZDAR, MODRA REKA

Prevodov iz srbske in hrvaške književnosti v slovenščino ni kdove koliko. O vzrokih za majhno število je bil že večkrat govor in med drugim je bilo ugotovljeno, da takšne izdaje niso komercialno uspešne, ker interesi segajo raje po izvirnikih; do izida prevoda običajno mine v najboljšem primeru leto ali še več. Marsikatero uspelo delo pa ostane neprevedeno. Laže je pri poeziji, kjer obstajajo večje možnosti za sistematično zasnovane predstavitev enega ali več avtorjev bodisi v literarnih revijah bodisi v antologijah. Tako smo nedavno dobili antologijo Novejša hrvaška poezija (1971), ki jo je oskrbel Radoslav Dabo. V njegovi redakciji je napovedan izid antologije sodobne srbske poezije; izšla pa bo knjiga črnogorske poezije dvajsetega stoletja. S pomočjo teh izborov bo omogočen slovenskemu bralcu zanesljiv vpogled v pesniško ustvarjalnost drugih republik.

Med še bolj redke prevode posameznih pesnikov se uvršča izid pesmi Maka Dizdara (1917—1971).^{*} Z njim smo se srečali že v našem revialnem tisku, nazadnje v Novejši hrvaški poeziji, kjer je prav on predstavljal zgornjo časovno mejo antologije. Ob tem je treba povedati, da se pisci, ki delujejo v Bosni in Hercegovini, prištevajo k hrvaški ali srbski književnosti glede na svojo narodnostno pripadnost. Ne da bi se spuščali v razpravljanje o tem, je treba opozoriti, da se pojavljajo poskusi določitve tako imenovane književnosti Bosne in Hercegovine, o kateri še ni utrjenega termina (prim. zbornik Simpozijum o savremenoj književnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1971). Na začetku Dizdarjeve literarne poti stoji zbirka Vidovopolska noč (1936); v njegovi začetni poeziji opa-

žajo kritiki vpliv Tina Ujevića, socialno usmerjenost in nekatere surrealistične postopke. Kmalu pride do odmika od mestne tematike, ki se je tudi pojavljala pri njem, k naravi. Njeni pojavi se spreminjajo v njegovi poeziji v simbole. Bolj kot prva zbirka je bila odločilna kratka poema Plavalka (1954), ki jo prištevajo med stvaritve, ki so v literaturo Bosne in Hercegovine spet začele uvajati intimizem. V naslednjem desetletju so si sledile druge Dizdarjeve zbirke, toda izmed vseh je imela največji uspeh Kamniti spavač (1966), ki velja za vrh njegovega pesnjenja. Nastala je kot posledica njegovega zanimanja za kamnite bogomilske spomenike, izvirajoče iz dobe pred turško zasedbo Bosne. Dizdar je izjavil, da so ga ti začeli vznemirjati že v otroških letih, pozneje pa se je začel sistematično ukvarjati z vsem, kar je povezano z njimi, od ljudskih legend do vraž, ki krožijo o njih med okoliškimi prebivalci. Toda ni se zadovoljil samo s tem, ampak je preučil tudi obsežno strokovno literaturo.

Zbirko so inspirirale figure in ornamenti spomenikov, ki imajo različno ideogramsko simboliko, motivi lova, turnirjev, sonca in podobni, pa tudi vklesani napisi, ki so večinoma epitafi. Pesmi so napisane v arhaiziranem jeziku, zato ni čudno, da je dodal Dizdar zbirki sorazmerno obsežne opombe s slovarčkom. Srečujemo se s primerom literarnega ustvarjanja, pri katerem avtor uporabi kako zgodovinsko snov za izpoved idej, veljavnih za sedanost.

Izmed pesmi, ki so nastale po tej zbirki, se omenja kot najbolj reprezentativna Modra reka; po njej se imenuje tudi ena od njegovih zadnjih zbirk in slovenski izbor, ki ga je prevedel Ivan Minatti. Le-ta je očitno nastal na osnovi antologijske zbirke Pesmi (Zagreb, 1972) s tem razločkom, da v drugem delu zajema nekaj pesmi iz drugih zbirk, v čemer je opaziti prizadevanje, da bi izbor obsegal vse poglobitve po-

^{*} Mak Dizdar, Modra reka; prevedel Ivan Minatti, opremil Matjaž Vidic. DZS, Ljubljana 1972.

teze Dizdarjeve poezije. Skoraj povsem se je izognil njegovi najbolj značilni zbirk. Res je, da bi bilo pesmi iz nje težko prevajati, vendar bi si prevajalec morda pomagal s slovenščino iz kake starejše dobe, nekaj takšnih primerov že obstaja.

Žal izbor nima spremne besede, kjer bi bilo pojasnjeno, po kakšnih merilih so pesmi izbrane in kdo je to opravil. Navedeni so samo osnovni biobibliografski podatki o Dizdarju in prevajalec Ivan Minatti. Če drugega ne, bi moralo

biti dodano vsaj kazalo pesmi. Spremenne besede ni morda zaradi tega, da bi bilo omogočeno bralcu neobremenjeno sprejemanje poezije. Z izbori pesmi posameznih avtorjev je tako kot z antologijami: vsi so narejeni po subjektivnih merilih, pri čemer je odločujoča afineteta izbiralca in ne nazadnje tudi možnost kolikor toliko zadovoljivega prevoda. Vse to velja tudi za slovensko izdajo Makedizdarja, ki je kljub okoliščinam razveseljiv pojav.

Marjan Dolgan

Poročamo — glosiramo

NEKAJ ODMEVOV NA SLOVENSKO LITERATURO V MADŽARSKIH PREVODIH

Na Madžarskem je v zadnjih letih mogoče opaziti, da s čedalje večjim zanimanjem spremljajo duhovno življenje sosednjih narodov, predvsem pa njihovo leposlovje. Največ zaslug za to gre pripisati založbi Európa, ki z izdajanjem posameznih književnih del ter celo nacionalnih antologij predstavlja madžarskemu bralcu doslej malo znane kulture in literature tistih narodov, ki živijo v naši bližini.

V minulih letih so na Madžarskem izšla številna dela iz slovenske književnosti. Vendar so kritiki kljub temu antologiji, ki sta izšli pred nedavnim, pozdravili kot presenečenje in odkritje. Prva je antologija *Zvezde in srca* (Csillagok és szívek), izbor iz slovenske lirike tega stoletja, druga pa *Malo ogledalo slovenske književnosti* (Ászlóvén irodalom kistékre), ki daje pregled o razvoju slovenske literature od začetkov do danes. Skoraj hkrati s tema antologijama je na madžarski in slovenski knjižni trg prišla tudi dvojezična izdaja pesnitve *Mateja Bora Šel je potnik skozi atomski vek* (Átkelt a vándor az atomkoron) v izdaji Pomurske založbe in založbe Európa. Stike

med obema narodoma, ki so oživali v zadnjih letih, predstavlja tudi razstava knjig, ki so jo odprli 3. oktobra 1973 v Budimpešti in ki je predstavila izdaje jugoslovanskih in madžarskih založb. Otvoritve razstave so se udeležili tudi Jože Vild, direktor murskosoboške založbe, prevajalec Jože Hradil in pisatelj Ivan Bratko. Knjige, ki so izšle letos, so na svojih straneh ocenili vodilni madžarski dnevni listi, tednik *Življenje* in književnost (*Élet és Irodalom*) in revija *Kritika*.

Sleheri pisec člankov bo priznal, da kljub geografski bližini in sorodnemu razvoju obeh ljudstev slovensko književnost premalo poznamo. Poprej smo v resnici poznali iz prejšnjega stoletja le *Prešerna*, iz novejšega obdobja pa *Ivana Cankarja*, katerega *Hlapec Jernej in njegova pravica* (Jernej szolgalégyen igazsága) je v odličnem prevodu Avgusta Pavla žel konec tridesetih let veliko uspeha. (Neposredno pred vojno sta izšla v madžarščini tudi njegov roman *Na klancu* — Szegénysoron, ter povest *Potepuh Marko in kralj Matjaž* — Mihászna Marko és Mátyás király). O pisateljski osebnosti Ivana Cankarja pa je madžarsko občinstvo prvokrat lahko bralo leta 1930 na straneh *Nyugata*, najbolj znane literarne revije, medtem ko so njegove krajše novele